

Handläggare Karin Söderling   Till
Telefon:08 508 30121   Kyrkogårdsnämnden

Verksamhetsplan 2016 för Kyrkogårdsnämnden

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner föreliggande verksamhetsplan för 2016 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Kyrkogårdsnämnden beslutar om omslutningsändring om 6,6 mnkr.
3. Kyrkogårdsnämnden beslutar om ersättningar till församlingar som förvaltar allmänna begravningsplatser i enlighet med detta utlåtande.
4. Kyrkogårdsnämnden begär 1,0 mnkr för anpassning av besökstolett vid Skogskapellet på Skogskyrkogården för personer med funktionsnedsättning.
5. Kyrkogårdsnämnden begär enligt bilaga budgetjustering om 20 mnkr för åtgärder inom ramen för Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus.

Mats Larsson
förvaltningschef

Sammanfattning

Kyrkogårdsnämnden svarar för begravningsverksamheten i Stockholms stad samt vården och bevarandet av begravningsplatsernas kulturvården. Dessa två uppdrag ska utföras inom ramen för begravningsavgiften. Effektivitet och resurshushållning präglar nämndens verksamhet. Under 2016 fortsätter satsningen på underhållet av stadens begravningsplatser.

Begravningsverksamheten utgör en viktig samhällsservice som präglas av en säker och tillförlitlig service med stor lyhördhet inför den enskildes behov. Värdighet och respekt är ledord för verksamheten. Begravningsplatserna är trygga och vackra kulturmiljöer med höga naturvärden.

Begravningsplatserna ska också vara miljömässigt hållbara, välskött, rofyllda miljöer med plats för eftertanke. Såväl begravningsplatser som kulturhistoriskt värdefulla byggnader för begravningsändamål skall vara väl underhållna. Tillgänglighetsanpassningar är prioriterade åtgärder.

Begravningsverksamheten präglas av hög medvetenhet kring aspekter som kan påverka miljön och det pågår ett strukturerat miljöarbete avseende utsläpp, resursförbrukning och vården och utvecklingen av biologiska värden.

Olika samverkansformer har utarbetats för att upprätthålla och utveckla det goda samarbetet med olika aktörer inom begravningsbranschen. Detta är en förutsättning för en bra service till anhöriga och besökare.

Nämnden ska tillmötesgå efterfrågan av en mångfald av gravskick. Planeringen för en ny begravningsplats på Järva fortsätter.

Ett särskilt åtagande för nämnden är Världsarvet Skogskyrkogården vars värden ska bevaras, vårdas och förmedlas.

Arbetsplatserna ska präglas av ett etiskt förhållningssätt och satsningar görs på ledarskapsutveckling och utbildningar av all personal i jämställdhets- och mångfaldsfrågor.

Ekonomiska förutsättningar

Kyrkogårdsnämndens verksamhet är i ekonomisk balans. Begravningsverksamheten finansieras genom begravningsavgiften som fastställs av kommunfullmäktige. Begravningsavgiften år 2016 är oförändrad 7,5 öre. Över- och underskott ska i sin helhet balanseras till nästkommande budgetår i en begravningsfond.

Budgeten för 2016 är i stort oförändrad jämfört med 2015. Utöver nämndens budget finns 2,0 mnkr för feriearbeten och handledning av feriearbetare avsatta i central medelsreserv till kyrkogårdsnämnden.

Investeringsbudgeten för 2016 är 35,0 mnkr. 25 mnkr är avsatta för specifika projekt; Järva begravningsplats och investering i en ny begravningsanläggning på Skogskyrkogården. Övriga 10 mnkr fördelas av nämnden till angelägna investeringsprojekt.

Serviceverksamheten, som innebär att hjälpa gravrättsinnehavare med skötsel av gravplatser, ska vara självfinansierad.

Mål för verksamheten

Kyrkogårdsförvaltningens verksamhetsplan 2016 utgår från den av kommunfullmäktige antagna budgeten och de mål, indikatorer och aktiviteter som fastslagits där. Stadens vision 2040 "Ett Stockholm för alla" är vägledande för verksamhetsplaneringen. Därutöver föreslår förvaltningen att nämnden antar egna nämndmål samt ett antal indikatorer och aktiviteter. Staden integrerade ledningssystem (ILS) används för verksamhetsplanering och uppföljning av verksamheten.

Underhåll av anläggningar med mera

Budgeten ger förutsättningar för fortsatta satsningar på underhållet av begravningsplatser, kulturhistoriskt intressanta byggnader för begravningsändamål, samt verka för att kultur- och naturmiljöer på begravningsplatser bevaras och utvecklas som grönytesresurs i stadsmiljön. Det är angeläget att underhållet av anläggningarna följer en långsiktig planering.

Kyrkogårdsnämnden har i samband med beslut om ”Underlag för budget 2016 med inriktning 2017 och 2018” redovisat prioriteringar avseende underhållsåtgärder. Dessa prioriteringar kvarstår. En utökad underhållsbudget med 15 mnkr jämfört med den preliminära budgetramen gör att vissa åtgärder nu kan tidigareläggas.

Under år 2016 genomförs följande underhållsåtgärder m m:

- Upprustning och tillgänglighetsanpassning av servicestationer för allmänheten på Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen.
- Fortsatt underhåll av Skogskyrkogårdens 3,6 km långa mur.
- Renovering av murar och urnnischer vid kvarter 38 inne på Skogskyrkogården.
- Renovering av murar vid Uppståndelsekapellet, Skogskyrkogården.
- Upprustning av Gunnar Asplunds trappa, Skogskyrkogården.
- Tillgänglighetsanpassning av toaletter vid Skogskapellet, Skogskyrkogården.
- Fortsatt arbete med att byta bevattningsanläggning vid Skogskyrkogården.
- Fortsatta beläggningsarbeten på Skogskyrkogården och övriga begravningsplatser.
- Brandskyddsåtgärder och arbetsmiljöanpassning vid kvarter 21 på Skogskyrkogården, servicebyggnader för personal, garage, verkstad, förråd.
- Byte av krematorie- och processutrustning vid Räcksta krematorium
- Fortsatta murarbeten på Spånga kyrkogård.
- Underhållsåtgärder av murar och terrasser på Brännkyrka kyrkogård och Hässelby begravningsplats.
- Återplantering av häckar och renovering av det gröna kulturavet på Norra begravningsplatsen.
- Återplanteringar vid Skogskyrkogården
- Fortsatta energieffektiviseringar vid följande fastigheter: Klockarbacken, Norra begravningsplatsen, expedition vid Sandsborgskyrkogården, ekonomibygnad vid Bromma kyrkogård.
- Byte av belysningsarmatur på Strandkyrkogården.
- Takrenovering av begravningskapell vid Räcksta begravningsplats.
- Renovering av gamla gravmonument av kulturhistoriskt intresse på Norra begravningsplatsen.

- Upprustning av personalutrymmen på flera olika arbetsplatser.

Under 2016 fortsätter arbetet med säkerhetskontroll av gravstenar.

Medel avsätts för en höjd ambitionsnivå kring kommunikationsinsatser enligt kommunfullmäktiges beslut om inriktning för kyrkogårdsnämnden.

För att möta en efterfrågan på nya gravskick byggs och planeras nya anläggningar på stadens begravningsplatser. Under 2016 tas den nya utbyggnaden vid Bromma kyrkogård i bruk.

Planering för en ny begravningsplats vid Järva fortsätter under året. Arbetet att anlägga den nya begravningsplatsen sker etappvis med tidigast start under 2017.

Strandkyrkogårdens utvecklingsmöjligheter kommer att utredas.

Artrikedomen ska säkras och stärkas och trädbestånden förnygras på begravningsplatserna. Smittsamma trädsvampar hotar begravningsplatsernas kulturvärden och kommer att bekämpas bl a genom vaccinering mot almsjuka.

Under 2016 kommer problem med vattenavrinning från taket på det Nya Krematoriet på Skogskyrkogården att åtgärdas.

Skogskrematoriet inklusive de tre kapellen (Tron, Hoppet och Heliga korset) står inför en genomgripande renovering på Skogskyrkogården. Under 2016 fortsätter en förstudie kring hur detta arbete ska genomföras.

Säkerhetsarbetet har högsta prioritet. Det gäller särskilt vid stadens båda krematorier samt vid bisättningslokalerna.

En aktivitetsplan för miljöarbetet kommer att tas fram för kyrkogårdsnämnden under året. Den ska utgå från stadens miljöprogram 2016-2019. Fokus kommer att läggas på åtgärder mot buller, hållbar energianvändning, hållbar mark- och vattenanvändning samt återvinning av avfall.

I Stockholm finns det 12 församlingar inom Svenska Kyrkan som förvaltar allmänna begravningsplatser utan att vara huvudman för begravningsverksamheten. Dessa ligger i huvudsak i innerstaden. Stockholms stads kyrkogårdsnämnd

får som begravningshuvudman lämna ett skäligt bidrag till driften till den församling som är innehavare och vill behålla förvaltningen av sin begravningsplats. För år 2016 är bidraget oförändrat, sammanlagt 11 mnkr.

En viktig förändring under 2016 är byte av leverantör av nämndens IT-system för begravningsadministration. Detta påverkar all personal men även begravningsbyråernas anställda. Genomförandet sker etappvis med ett slutdatum 1 november 2016 och föregås av stora utbildningsinsatser.

Personalfrågorna är viktiga, inte minst då förvaltningen står inför en generationsväxling inom 5-10 år. Resultatet av medarbetarundersökningen visar på ett vikande resultat. Sjukfrånvaron ökar. Förvaltningen kommer erbjuda all tillsvidareanställd personal att genomgå en större hälsoundersökning med start våren 2016. All tillsvidareanställd personal kommer också att genomgå grundläggande HBTQ-utbildning.

Världsarvet Skogskyrkogården

Nämnden har ett särskilt ansvar att förvalta stadens enda världsarv Skogskyrkogården som sedan 1994 finns upptagen på UNESCO:s lista över kultur- och naturarv som är så värdefulla att de anses vara en angelägenhet för hela mänskligheten. De objekt som en gång kommit med på världsarvslistan garanteras skydd och vård för all framtid.

Avtal finns mellan kyrkogårdsnämnden och kulturnämnden/Stockholms stadsmuseum som sköter besöksverksamheten vid världsarvet. En ny förvaltningsplan för världsarvet har tagits fram och ska fortsatt implementeras under året. I enlighet med UNESCO:s riktlinjer ska varje världsarv ha väl definierade gränser och buffertzoner. Världsarvet Skogskyrkogårdens gränsdragning och buffertzon utreds av stadsledningskontoret på uppdrag av kommunstyrelsen.

Bakgrund

Kyrkogårdsnämndens verksamhetsplan för 2016 har utarbetats utifrån stadens regler för ekonomisk förvaltning och följer stadens anvisningar. Verksamhetsplanen tas fram med utgångspunkt från kommunfullmäktiges (KF:s) budget, KF:s inriktningsmål, KF:s mål för verksamhetsområdet samt nämndens egna mål.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningsledningen och behandlats i förvaltningsgrupp 2015-12-03.

Inledning

Nämnden redogör i verksamhetsplan för 2016 hur verksamheten planeras under året med utgångspunkt från KF:s budget och målbeskrivningar. Vision 2040 "Ett Stockholm för alla" är den gemensamma långsiktiga visionen för hur staden ska utvecklas.

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Begravningsverksamheten utgör en viktig samhällsservice som präglas av en säker och tillförlitlig service med stor lyhördhet inför den enskildes behov. Världighet och respekt är ledord för verksamheten. Begravningsplatserna är trygga och vackra kulturmiljöer med höga naturvärden. Under 2016 fortsätter satsningarna på underhållet av anläggningarna. Ett särskilt åtagande för nämnden är Världsarvet Skogskyrkogården vars värden ska bevaras, vårdas och förmedlas.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %	100 %	År

Nämndmål:

Begravningsverksamheten präglas av tillförlitlighet och hög säkerhet. Stadens begravningsplatser upplevs som trygga och säkra.

Beskrivning

Tillförlitliga och säkra administrativa rutiner vid beställningar, kremationer, förvaring av kistor med stoft och urnor samt vid utlämning av urnor utgör basen för förvaltningens säkerhetsarbete. Det pågår en ständig utveckling av de administrativa rutinerna och under året fortsätter planeringen för ett utbyte till en ny teknisk plattform för beställningar, gravupplåtelse mm. Ny leverantör kommer att anlitas. Införandet sker etappvis med slutdatum 1 november och föregås av stora utbildningsinsatser.

Krematorieverksamheten präglas av hög säkerhet och god arbetsmiljö. Vid Råcksta krematorium, Nya Krematoriet, Skogskrematoriet och vid kylhuset på Norra begravningsplatsen finns kyllda utrymmen för förvaring av kistor med stoft. In- och utpassering sker här med ett anpassat digitaliserat säkerhetssystem. Säkerhetsrutiner finns också för förvaring av urnor. Anläggningarna är kameraövervakade. En risk- och sårbarhetsanalys har genomförts och ett led i denna är att fortbilda förvaltningens riskgrupp i säkerhetsarbetet. Alla arbetsplatser genomgår regelbundet utbildningar i brandskydd och hjärt-och lungräddning.

Säkerheten på begravningsplatserna har hög prioritet. Grävning av gravar sker på ett arbetsmiljömässigt säkert sätt och det finns branschrekommendationer som är vägledande för hur arbetet genomförs. Gravstenssäkerheten är ytterst gravrättsinnehavarens ansvar men kyrkogårdsförvaltningen har tillsyn över gravstenssäkerheten. Särskild personal avdelas för att följa upp gravstenssäkerheten.

Åtgärder genomförs som ökar tryggheten, exempelvis förbättrad belysning, röjning av buskar och sänkning av häckar. Skötseln och tryggheten vid stadens innerstadskyrkogårdar lyfts fram i den dialog som förs vid bidragsgivningen till innerstadsförsamlingarna.

Hög skötselnivå, god vinterväghållning, snabb sanering av klotter och åtgärdande av annan skadegörelse samt åtgärder för att förhindra brott ska ge besökarna en trygg och säker miljö. Kopparstöder på begravningsplatserna är ett återkommande problem. Samverkan sker med polisen kring åtgärder som kan vidtas för att hindra fortsatta stöder. Förvaltningen ingår också ett samarbete med Solna stad kring säkerhetsaspekter vid Norra begravningsplatsen och dess närområde.

Förväntat resultat

Att inga incidenter, allvarliga avvikelser eller olyckor sker inom verksamheten. Besökarna ska uppleva begravningsplatserna som trygga och säkra.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel Stockholmare som upplever Stockholms begravningsplatser som trygga.	80 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Brandskydd i kulturfastigheter	2016-01-01	2016-12-31
Byte av belysningsarmaturer på Strandkyrkogården	2015-01-01	2016-12-31
Säkerhetsbesiktning av gravstenar	2015-01-01	2018-12-31
Utbyte av processutrustning vid Råcksta krematorium	2015-01-01	2018-12-31
Utveckling och implementering av ny teknisk plattform för administration av beställningar, gravupplåtelse mm.	2015-01-01	2016-12-31

Nämndmål:

Stadens begravningsplatser är vackra och rofyllda kulturmiljöer med höga naturvärden.

Beskrivning

Stadens begravningsplatser och kyrkogårdar utgör viktiga gröna lungor i stadsmiljön. De är värdiga och rofyllda platser för den enskilde besökaren. Under 2016 påbörjas arbetet med att ta fram vård- och underhållsplaner som också inkluderar de gröna kulturvärdena.

Trädvårdsinsatser, återplanteringar och häckrenoveringar, bland annat utbyte av tujahäckar vid Norra begravningsplatsen fortsätter. På Råcksta begravningsplats samt på Skogskyrkogården genomförs också träd-, busk- och häckrenoveringar.

Innerstadsförsamlingarna ges resurser för att sköta underhållet av grönytor, buskar och träd. I

framtagande av skötselplaner och i skötseln av grönytor ska främjande av biotopvärden särskilt uppmärksammas.

Ett program för att förbättra ljudmiljön tas fram och detta arbete sker delvis i ett samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet. Samråd med trafikkontoret och miljöförvaltningen fortsätter för att om möjligt hitta lösningar för att minska trafikbullret på stadens begravningsplatser. När maskiner byts ut ska också bulleraspekterna vägas in. Tillsammans med trafikkontoret skall förvaltningen utreda förutsättningarna att införa ”Skogskyrkogårdens dag”. I utredningen kommer bullerproblematiken från omgivande vägar att belysas.

Förväntat resultat

Begravningsplatserna är uppskattade besöksmål. Den biologiska mångfalden ska öka. Bullret ska minska.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel Stockholmare som upplever Stockholms begravningsplatser som rofyllda.	80 %		År
Andel Stockholmare som upplever Stockholms begravningsplatser som välskötta	90 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Byte av begravningsanläggning vid Skogskyrkogården	2015-01-01	2018-12-31
Byte av Thujahäckar vid Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2018-12-31
Åtgärdsplan buller	2015-01-01	2016-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Nämndmål:

Begravningsverksamheten präglas av god service och lyhördhet för den enskildes behov.

Beskrivning

Hög tillgänglighet och lyhördhet för den enskildes behov präglar begravningsverksamheten. Tillgången till ceremonilokaler och tider för gravsättning anpassas efter behoven. Nämnden erbjuder också ett stort utbud av olika typer av planteringsavtal och gravskötsel.

Begravningsverksamheten omfattar alla stockholmare, oavsett kön, ålder, etnisk tillhörighet, religiös eller annan bakgrund. Stadens begravningsplatser präglas därför av en stor variation av gravskick, gravplatser och anpassningar till olika begravnings seder mm. Så långt det är fysiskt möjligt anpassas stadens kapell till ceremonier enligt olika trosinriktningar och borgerliga förrättningar. Stockholmare har även möjlighet att gravsättas på andra platser i Sverige. På samma sätt har även icke stockholmare möjlighet att i mån av plats gravsättas på

stadens begravningsplatser.

Behovet av ytterligare gravskick utreds, som en kistgravlund vid Sandsborgskyrkogården och nya kvarter med kammargravar. Utbyggnader av nya askgravlundar och askgravplatser pågår, bland annat vid Bromma kyrkogård tas nya områden i bruk.

Strandkyrkogården ligger i ett naturskönt område men utnyttjas i liten grad för gravsättningar. Under året ska det utredas hur begravningsplatsen kan ges ökad attraktivitet.

Förutsättningarna för ett begravningskapell på Strandkyrkogården kommer att belysas i utredningen.

Förväntat resultat

Nämnden tillhandahåller god service och en mångfald av gravskick.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utredning kammargravar.	2015-01-01	2016-12-31
Utredning kistgravlund vid Sandsborgskyrkogården	2015-01-01	2016-12-31
Utvecklingsprogram för Strandkyrkogården	2016-01-01	2016-11-30
Utvidgning av Bromma kyrkogård med urngravar, ny askgravlund och askgravplatser.	2012-10-01	2016-05-31

Nämndmål:

Stockholmarna ska erbjudas en mångfald av gravskick

Beskrivning

Runt Järvafältet bor drygt 60 000 människor och de representerar en mångfald av kulturer och som också efterfrågar olika gravskick utifrån många trosuppfattningar. Den nya begravningsplatsen på Järvafältet ska ge utrymme för dessa behov samtidigt som den ska ta hänsyn till kulturresevatets värden. Planeringen har pågått sedan 2008 och under 2016 förväntas detaljplanen antas och genomförandebeslut tas i kyrkogårdsnämnd och kommunfullmäktige.

Religiösa och kulturella traditioner ställer särskilda krav på utformningen av gravmark. Exempelvis är det inom muslimsk tradition inte möjligt med gravsättning annat än på jungfrulig, oanvänd mark. Den rådande bristen på sådan mark gör att förvaltningen kommer att initiera en dialog hos olika religiösa företrädare om möjlighet till kistgravsättningar på redan använd gravmark. Sådana möjligheter finns exempelvis på Norra Begravningsplatsen. Bristen på jungfrulig mark i västra Stockholm kommer att bli akut under 2016. Allt talar för att exempelvis muslimska gravsättningar till våren kommer att hänvisas till enbart Strandkyrkogården i södra Stockholm när kistgravplatserna tagit slut.

Förvaltningen fortsätter att utreda förutsättningarna för nya kistgravar för bland annat muslimer på Räcksta begravningsplats. Genomförda vattenutredningar visar att markförhållandena inte är idealiska och en känslig recipient, Räcksta träsk ligger inom avrinningsområdet. Ett nytt kistgravkvarter är en investering som inte ryms inom nuvarande investeringsbudget. Det förslag till att hantera drän- och dagvatten med utskifte av förorenade

massor har kostnadsberäknats till 20 mnkr. Nämnden ansöker därmed 20 mnkr ur Central medelsreserv till vattenförbättrande åtgärder för att kunna genomföra projektet. Projektet beräknas ha en genomförandetid på två år. Ett sådant kistgravkvarter kommer dock inte lösa det långsiktiga behovet av kistgravar i västerort utan får ses som ett komplement till den planerade begravningsplatsen på Järvafältet.

Förväntat resultat

Ökat utbud av service genom nyanläggningar vid befintliga begravningsplatser.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Planering för en ny begravningsplats på Järva friområde	2008-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Nämndmål:

Kulturarvet på stadens begravningsplatser ska bevaras, vårdas och synliggöras

Beskrivning

Efter drygt 70 år är det angeläget att planera för en renovering av Skogskrematoriet inklusive kapell. Krematorieverksamheten har flyttat till Nya krematoriet på Skogskyrkogården. Kylrum, kisthissar etc. skall dock användas som tidigare. En förstudie pågår med teknisk och antikvarisk expertis som ska ge svar på behov, antikvarisk metodik, tidplanering, logistik och kostnader.

En kulturhistorisk inventering av stadens begravningsplatser pågår och en värdering av materialet med förslag till bevarandeplan kommer så småningom att överlämnas till Länsstyrelsen för ställningstagande. Renovering av gamla gravmonument, staket och gjutjärnsdetaljer sker framför allt vid Norra begravningsplatsen. Innerstadsförsamlingarnas kulturarv och församlingarnas ansvar för detta ska särskilt lyftas fram i den dialog som förs kring de bidrag som nämnden ger till 12 innerstadsförsamlingar som själva sköter sina kyrkogårdar på uppdrag av kyrkogårdsnämnden.

Vård- och underhållsplaner ska tas fram för samtliga begravningsplatser. Ett första steg i detta arbete är att organisera ritningar och annat arkivmaterial på bättre sätt i samband med att arkivet flyttas till Skogskyrkogården.

Renovering av trappor och murar har hög prioritet under året. Vid Spånga och Brännkyrka kyrkogårdar fortsätter renoveringsarbeten av kyrkogårdsmurar och stödmurar. På Skogskyrkogården genomförs upprustningar av Gunnar Asplunds trappa och murar och urnnischer vid kv. 38 intill krematoriekapellen samt murar intill Uppståndelsekapellet. Även ca 1 km av Skogskyrkogårdens 3,6 km långa bogårdsmur kommer att renoveras och få ny kröntäckning.

Samarbetet med Stockholms Stadsmuseum fortsätter, både vad gäller antikvariskt stöd vid underhålls- och upprustningsprojekt samt genom att de fortsätter att anordna visningsverksamhet, både vid världsarvet Skogskyrkogården och vid Norra begravningsplatsen.

Artregistret är ett verktyg som hjälper till med katalogisering och prioritering av trädvårdsinsatser under året. Under 2016 kommer fortsatt bekämpning av den holländska almsjukan att prioriteras. Brännkyrka kyrkogård och Norra begravningsplatsen är särskilt drabbade. Vaccinering prövas som metod för att förhindra spridning bland annat på almar på Norra begravningsplatsen. Ett fördjupat samarbete är önskvärt med stadens trädansvariga och Solna stad för att göra gemensamma insatser mot almsjukan och andra trädskjdomar.

Allhelgonahelgen, Julafton, Mors och Fars dag är dagar där antalet besökare är stort på begravningsplatserna och där också platsernas värdefulla kulturmiljöer kan lyftas fram och synliggöras. Vid allhelgonahelgen beräknas ca 150 000 besökare vid begravningsplatserna och då planeras för sedvanliga aktiviteter med öppna kapell, musik i kapellen och personal på plats som kan svara på frågor och hjälpa anhöriga med att hitta graven.

Förväntat resultat

Ett vårdat, mer tillgängligt och mer attraktivt kulturarv

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Framtagande av vård- och underhållsplaner	2016-01-01	2018-12-31
Förstudie renovering av krematoriekapellen på Skogskyrkogården	2014-01-01	2016-12-31
Renovering av gravvårdar	2015-01-01	2018-12-31
Renovering av Uppståndelsekapellets murar	2015-01-01	2016-12-31
Systematisering av ritningar och annat arkivmaterial	2015-01-01	2016-09-30
Trädförnygringar och annan vegetation	2016-01-01	2018-12-31
Upprustning av Gunnar Asplunds trappa	2015-01-01	2016-12-31
Upprustning av kulturmiljön på innerstadskyrkogårdarna	2012-01-01	2018-12-31
Upprustning av murar och terrasser vid Brännkyrka kyrkogård och Hässelby begravningsplats	2016-01-01	2016-12-31
Upprustning av murar vid Spånga kyrkogård.	2015-01-01	2016-12-31
Upprustning av murar, urnnicher kv 38 Skogskyrkogården	2015-01-01	2016-12-31
Upprustning av Skogskyrkogårdens mur	2013-04-30	2017-12-31

Nämndmål:

Världsarvet Skogskyrkogårdens värden ska förvaltas och förmedlas

Beskrivning

Skogskyrkogården är sedan 1994 ett UNESCO-världsarv som ska skyddas, bevaras, levandegöras och överlämnas till kommande generationer. Dess unika status och kulturmiljö förvaltas utifrån en nyligen reviderad och framtagna förvaltningsplan som överlämnas av

Riksantikvarieämbetet till UNESCO. Världsarvsrådet har utökats och där ingår representanter från kyrkogårdsförvaltningen, länsstyrelsen, Stockholms stadsmuseum, stadsträdgårdsmästaren och stadsarkitekten. Världsarvens gränser och buffertzoner utreds och beslut kommer att fattas av kommunstyrelsen för vidare beredning av Riksantikvarieämbetet inför överlämnande till UNESCO för beslut.

Under 2016 kommer ett antal indikatorer att utvecklas som bättre ska följa upp världsarvets autenticitet och integritet. Ett viktigt arbete med vården av världsarvet är regenereringen av tallbeståndet och annat växtmaterial på Skogskyrkogården.

Världsarvet bidrar i hög grad till besöksnäringen i Stockholm. Att Stockholmare känner till "sitt" världsarv är en viktig del i UNESCO:s strävanden att medvetandegöra världsarven - både ur ett lokalt och globalt perspektiv. Ett barn- och ungdomsperspektiv ska också finnas. Stockholms stadsmuseum sköter visningsverksamheten vid Skogskyrkogården på uppdrag av kyrkogårdsnämnden. En överenskommelse för perioden 2014-2016 är tecknad mellan parterna.

Världsarvet Skogskyrkogården är tillgängligt för besökare genom allmänna och bokningsbara visningar, säsongöppet Visitors Center och webbplatsen. Webbplatsen www.skogskyrkogarden.se stödjer besökare och intresserade innan, under och efter besöket, den hjälper till vidare kunskap och erbjuder kartguider på åtta språk. Audioguider har tagits fram för att förbättra tillgängligheten och kunskapen om världsarvet. FN-dagen den 24 oktober kommer att uppmärksammas med evenemang som syftar till att uppmärksamma världsarvet i en internationell kontext. Tillsammans med trafikkontoret ska förutsättningarna för att införa en "Skogskyrkogårdens dag" utredas.

Förväntat resultat

Tydliggörande av gränsdragningar och buffertzoner. Ökad medvetenhet om världsarvet och dess värden. Ett tillgängligt och uthålligt besöksmål i Stockholm.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel stockholmare som känner till att Skogskyrkogården är ett världsarv	75 %		År
Ökning av antalet besökare på världsarvets Skogskyrkogårdens hemsida	5 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
FN-dagen 24 oktober	2016-10-01	2016-10-24
Utreda förutsättningarna tillsammans med trafikkontoret för en "Skogskyrkogårdens dag"	2016-01-01	2016-12-31
Utredningar av Skogskyrkogårdens gränser och buffertzoner	2014-01-01	2016-12-31
Utveckla ett program för hållbar turism i samverkan med Stockholms stadsmuseum	2015-01-01	2016-12-31
Utveckla indikatorer för världsarvsarbetet	2016-01-01	2016-12-31
Återplantering av tallbestånd och annat växtmaterial på Skogskyrkogården	1999-10-01	2018-12-31

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Begravningsverksamheten präglas av hög medvetenhet kring aspekter som kan påverka miljön och det pågår ett strukturerat miljöarbete avseende utsläpp, resursförbrukning och vården och utvecklingen av biologiska värden. Under 2016 och framåt prioriteras framför allt insatser för att minska energiförbrukningen och elberoendet samt utvecklande av ett nytt avfallssystem. En aktivitetsplan som bygger på stadens miljöprogram 2016-2019 kommer att tas fram under året. Fokus kommer att läggas på åtgärder mot buller, hållbar energianvändning, hållbar mark- och vattenanvändning samt återvinning av avfall. Utbyte av krematorie- och processutrustning vid Räcksta krematorium sker också under 2016.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Köpt energi (GWh)	3,28GWh	Fastställs 2016	År

Nämndmål:

Stockholms stad leder utvecklingen avseende miljökrav för krematorierna

Beskrivning

Krematorierna ska ha hög driftsäkerhet och utsläpp ska med god marginal understiga uppsatta riktvärden. Idag används naturgas som bränsle vid förvaltningens krematorier. En viktig nyhet inom miljöområdet är att gasleveranserna från 2016 från Stockholm Gas till krematorierna kommer till 75% vara biogas. Förvaltningen har tecknat ett nytt avtal med Stockholm Gas AB om leveranser av biogas till förvaltningens båda krematorier. Volymerna är 1,5 GWh år 2016, 1,75 GWh år 2017 samt hela gasförbrukningen, ca 2,0 GWh för kremation, år 2018. Under 2016 genomförs byte av krematorie- och processutrustning vid Räcksta krematorium för att ytterligare öka driftsäkerheten. Därutöver kommer det att utredas hur överskottsvärmen från kremationsugnarna kan utnyttjas för egen värmeförsörjning vid Räcksta kapell och krematorium.

Förväntat resultat

Låga utsläpp och god energihushållning

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Byte av krematorie- och processutrustning vid Räcksta krematorium	2016-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Verksamheternas negativa miljöpåverkan ska minska

Beskrivning

En aktivitetsplan tas fram under 2016 med fokus på åtgärder mot buller, hållbar energianvändning, hållbar mark- och vattenanvändning samt återvinning av avfall. Energieffektiviseringar sker genom konvertering av uppvärmningssystem i eluppvärmda byggnader samt utbyte av belysningsarmaturer. Vid utbyte av fordon och maskiner ska miljöanpassade maskiner väljas. Gravrättsinnehavare med skötselavtal erbjuder perennalternativ samt isbegonior och penséer odlade enligt KRAV:s principer. Ett samarbete med Trafikkontoret kring utvecklingen av Biokol ska undersökas. Biokol kan användas som en näringskälla vid exempelvis nyplanteringar och produceras av växtavfall.

Begravningsplatserna har ofta ett rikt djur och växtliv med höga biotopvärden. Skötselplanerna på begravningsplatserna tar hänsyn till den biologiska inventeringen som genomfördes 2012. Bland annat följs en särskild skötselplan för näckrosdammen på Skogskyrkogården som härbärgerar den större vattensalamandern. Bikupor finns på flera av begravningsplatserna och honung från bikuporna på Skogskyrkogården finns till försäljning på Visitors Center.

Förväntat resultat

Minskade utsläpp, minskad energianvändning och ökad biologisk mångfald på begravningsplatserna.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Byte av ventilationsanläggning vid Sandsborgsexpeditionen	2016-01-01	2016-12-31
Konvertering till vattenburen fjärrvärme Sandsborgsexpeditionen	2015-01-01	2016-12-31
Räcksta krematorium- utvreda egen värmeförsörjning	2016-01-01	2016-12-31
Utbyte till LED ljuskällor inomhus och utomhus	2015-01-01	2018-12-31
Utredning av bergvärme Sandsborgskapellet	2015-01-01	2017-12-31
Utredning bergvärme vid ekonomibygnader Bromma kyrkogård	2016-01-01	2017-12-31
Utveckling och införande av nytt avfallssorteringskoncept	2015-01-01	2018-12-31
Värmepump vid Klockarbacken, ekonomibygnad vid Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel elbilar	18 %	14 %	Halvår

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Olika samverkansformer har upparbetats för att upprätthålla och utveckla det goda samarbetet med olika aktörer inom begravningsbranschen. Detta är en förutsättning för en bra service till anhöriga och besökare. Effektivitet och resurshushållning präglar nämndens verksamhet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

Nämndmål:

Nämnden ska ha ett gott samarbete med företagare

Beskrivning

Nämndens verksamheter har ett tätt samarbete med olika entreprenörer inom begravningsbranschen, exempelvis begravningsbyråer, florister, entreprenörer inom stenindustrin, leverantörer av upphandlade tjänster mm. Höga krav ställs på att detta samarbete fungerar på ett bra sätt för att levererade tjänster ska ha hög kvalitet och att misstag undviks. Olika samrådsorgan finns, BESK-gruppen med representanter från begravningsbyråbranschen och förvaltningen, Transportgruppen med aktörer som utför transporter av avlidna samt OAA (Omhändertagande av avlidna) tillsammans med Stockholms läns landsting och begravningsbyråbranschen.

Förvaltningen arbetar med att ta fram förbättrade webb- och informationslösningar som ska ge snabbare och säkrare handläggning vid beställningar av tjänster. Bytet av leverantör av nämndens IT-system för begravningsadministration under 2016 ger goda förutsättningar för en sådan utveckling.

Förväntat resultat

Att levererade tjänster ska ha hög kvalitet, att inga avvikelser sker. Att ge förutsättningar för att tiden mellan dödsfall och begravning minskar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel begravningsentreprenörer som bokar via Grabo	26 %		År

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	2 st	750	Tertial
 Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	7 st	500 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för feriejobb	110 st	10 000 st	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	150 st	800 st	Tertial
 Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	110 st	8000 st	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda.	2016-01-01	2016-12-31

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till ökad sysselsättning genom att erbjuda praktik till personer som står långt från arbetsmarknaden

Beskrivning

Nämnden kommer fortsatt att bidra till ökad sysselsättning genom att erbjuda praktikplatser till aspiranter från Jobbtorg samt till andra personer, exempelvis personer med funktionsnedsättning, som står utanför arbetsmarknaden. Det kan också bli aktuellt att erbjuda lärlingsplatser för olika yrkesutbildningar. Praktikplatser för Lia-praktikanter (Lärande i arbete) kan också bli aktuellt att erbjuda under året.

Antalet platser för feriearbetande skolungdomar utökas till 110 platser.

Förväntat resultat

Att fler personer kan få arbetslivserfarenhet och därmed bli mer anställningsbara på arbetsmarknaden.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Erbjuda lärlingsplatser och platser via AF	2013-06-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens prognossäkerhet T2	+/-1 %	+/- 1 %	År

Nämndmål:

Nämndens verksamhet ska präglas av god budgethållning

Beskrivning

Samtliga enhetschefer gör budgetuppföljningar med respektive avdelningschef. I samband med tertialrapport 2 sker också uppföljning av verksamhet och ekonomi med förvaltningschefen. Förvaltningsledningen följer upp ekonomin månadsvis. Särskilt fokus är på kostnader för underhållsåtgärder, uppföljning av investeringsbudgeten samt erhållna intäkter.

Förväntat resultat

Effektivitet och transparens.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden ska tillmötesgå efterfrågan av en mångfald av gravskick. Planeringen för en ny begravningsplats på Järva fortsätter. Upprustningar och arbetsmiljöanpassningar av personallokaler har fortsatt hög prioritet. Arbetsplatsen ska präglas av ett etiskt förhållningssätt och satsningar görs på ledarskapsutveckling och utbildningar av all tillsvidareanställd personal i jämställdhets- och mångfaldsfrågor. Tillgänglighetsanpassningar är prioriterade åtgärder. I samband med så kallade Bussundersökningar om trygghetsfrågor med mera, ska särskilt uppmärksammas om det finns könsskillnader i uppfattningarna hos besökare till begravningsplatserna.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kyrkogårdsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön	2016-01-01	2016-12-31
 Kyrkogårdsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av beslut och resursfördelning utifrån kön.	2016-01-01	2016-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Aktivt Medskapandeindex		83	År
 Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100%	100 %	År
 Index Bra arbetsgivare		fastställs 2016	År
 Index Psykosocial arbetsmiljö		fastställs	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
		2016	
 Sjukfrånvaro	5,3 %	tas fram av nämnden	Tertial

Nämndmål:

Kyrkogårdsnämnden ska vara en attraktiv arbetsgivare

Beskrivning

Alla medarbetare ska bidra till att skapa en attraktiv arbetsplats som kännetecknas av hög kompetens, ett professionellt och etiskt förhållningssätt, delaktighet och ansvarstagande, hög trivsel, ett öppet och bra arbetsklimat samt låg sjukfrånvaro. Jämställdhets- och mångfaldsfrågor ska fortsatt ha hög prioritet. Medarbetare och chefer erbjuds kompetensutveckling.

Förvaltningen har många säsongsanställda kyrkogårdsarbetare. Dessa arbetsleds av lagbasar som i många fall också har en tillfällig anställning som säsongsanställd. Under 2016 kommer lagbasarna få en utökad introduktion innan säsongen för att nämndens arbete och policy kring jämställdhet- och mångfaldsfrågor når även den säsongsanställda personalen.

Förväntat resultat

En attraktiv arbetsplats som kännetecknas av hög trivsel, låga sjuktal samt ett öppet och bra arbetsklimat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Ledarskapsutveckling	2015-01-01	2017-12-31
Upprustning av garage, verkstad och personallokaler på Skogskyrkogården	2015-01-01	2017-12-31
Upprustning av personallokaler	2015-01-01	2018-03-31

Nämndmål:

Medarbetare och chefer ska ha rätt kompetens, ett etiskt förhållningssätt samt ge ett värdigt bemötande av kunder och besökare.

Beskrivning

Medarbetarundersökningens resultat för 2015 visar på en fortsatt negativ trend. Analys pågår om orsaker till detta och likaså vilka åtgärder som kan vidtas. Kyrkogårdsnämnden kommer att få ett ärende i frågan till sitt sammanträde i februari månad.

Kompetensutvecklingsinsatser genomförs under året, bland annat utbildningsinsatser riktade till krematorietekniker, kapellvärdar och kyrkogårdarbetare. Arbetsmiljön förbättras med hjälp av ombyggnader av personallokaler. Etiska aspekter ska ständigt vara närvarande i det dagliga arbetet och ska följas upp vid arbetsplatsträffar och medarbetarsamtal. Förvaltningen har anslutit sig till SKKF:s riktlinjer för krematorieverksamheten (reviderad juni 2014). Förvaltningen följer också rekommendationer i dokumenten "Etiska riktlinjer vid gravgrävning" och "Risker och etiska aspekter vid gravgrävning" från Svenska kyrkans

församlingsförbund (maj 2008).

En dialog och uppföljning sker inom varje avdelning kring medarbetarnas kompetensutveckling. Utbildning i HBTQ frågor ska genomföras till alla tillsvidareanställda. Medarbetarna har tillgång till subventionerad friskvård och erbjuds också medlemskap i Simhallskortet i Stockholms stad och i STAR. Sjukfrånvaron har ökat de senaste åren och beror i huvudsak på orsaker som inte är arbetsrelaterade. Förvaltningen kommer erbjuda all tillsvidareanställd personal att genomgå en större hälsoundersökning med start våren 2016.

Förväntat resultat

Nöjda och kompetenta medarbetare, nöjda kunder och besökare.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel medarbetare som upplever att arbetsplatsen präglas av ett etiskt förhållningssätt	100 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildning av chefer i arbetsrättsliga frågor.	2014-01-01	2016-12-31
Utbildning av medarbetare i HBTQ frågor	2016-01-01	2016-12-31
Utbildning i jämställdhets- och mångfaldsfrågor	2014-01-01	2016-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kyrkogårdsnämnden ska tillgänglighetsanpassa stadens begravningsplatser för att tillmötesgå alla besökande oavsett funktionsnedsättning.	2016-01-01	2016-12-31

Nämndmål:

Stadens begravningsplatser och begravningsverksamhet ska ha god tillgänglighet.

Beskrivning

Tillgänglighetsanpassningar görs i samverkan med nämndens råd för funktionshinderfrågor där en gemensamt framtagna åtgärdslista är vägledande för prioriterade åtgärder. Under året planeras för upprustning och tillgänglighetsanpassning av besökstoletter vid Skogskapellet, förtätning av sittplatser, beläggningsarbeten, översyn av väghinder samt målning av trappnosar. Förbättrad skyltning av begravningsplatserna, upprustning av servicestationer är också insatser som syftar till att öka tillgängligheten.

Tillgänglighetsfrågorna ska också lyftas i den dialog förvaltningen har med innerstadsförsamlingarna. Det handlar också om förbättrad information via hemsida, kundtjänst och andra kanaler. Under 2016 förstärks informationsfunktionen för att ytterligare

förbättra mötet med brukare, besökare och personal. "Hitta-graven" webbplatsen är en mycket välbesökt sökfunktion och den utgör en service som ska öka tillgängligheten för besökaren. Sökfunktionerna på "Hitta-Graven" utökas fortlöpande och antalet besökare utökas kontinuerligt. Under 2015 har besökare från 121 olika länder besökt tjänsten. Närmare 40% av besöken på "Hitta Graven" görs dessutom via mobila tjänster. Under året fortsätter arbetet med att ta fram uppdaterad information på informationstavlor som ska förses med pictogram med handikapplatser, toaletter, skötbord mm.

Stadens program för tillgänglighet - En stad för alla- är vägledande för projekteringen av en ny begravningsplats vid Järva friområde.

Möjligheten att genom audioguidning själv kunna besöka världsarvet Skogskyrkogården och Norra Begravningsplatsen skall också ses som en angelägen tillgänglighetsåtgärd. Under 2015 försågs Skogskyrkogården med audioguidar och under 2016 införs audioguidar på Norra begravningsplatsen.

Förväntat resultat

Begravningsplatser och ceremonilokaler ska vara anpassade för allas behov. Tillgängligheten till information är god.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Antal besökare på söktjänsten "Hitta-Graven"	210 000		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Audioguidar vid Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen	2015-05-31	2016-12-31
Beläggningsarbeten	2015-01-01	2018-12-31
Designtävling för ny bänk till Skogskyrkogården	2016-01-01	2016-12-31
Lägre höjd på häckar	2015-01-01	2018-12-31
Målning av trappnosar	2015-01-01	2016-12-31
Möbleringsprogram - förtätning, nyproduktion	2015-01-01	2018-12-31
Skyltprogram, informationstavlor	2015-01-01	2016-12-31
Upprustning av toaletter på Skogskyrkogården.	2015-01-01	2016-12-31
Upprustning och tillgänglighetsanpassning av servicestationer på Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen	2015-01-01	2018-11-30
Utveckla "Hitta-Graven" tjänster	2015-01-01	2017-05-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Nämndmål:

Samråd med intressegrupper och en effektiv synpunktshantering är vägledande för utvecklingsarbetet

Beskrivning

Förvaltningen har ett gott samarbete med många aktörer och företagare inom begravningsbranschen. Detta sker i olika samverkansorgan och är vägledande för utvecklingsarbetet. Dessutom hanteras många synpunkter från enskilda gravrättsinnehavare och besökare, Även andra aktörer som Stockholms läns landsting och olika trossamfund och dess företrädare är viktiga intressenter beträffande den service som förvaltningen erbjuder. Vid utvecklingen av servicen och vid nyanläggningar sker samråd och dialog i olika former, exempelvis finns en interreligiös grupp som följer arbetet med en ny begravningsplats på Järvafältet.

Förväntat resultat

Färre antal klagomål. God samverkan med aktörer inom begravningsverksamheten i Stockholm.

Uppföljning av ekonomi

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Driftbudget	Budget 2015	Budget 2016
Kostnader	Mkr	Mkr
Förvaltningschef, nämnd och stab	7,5	6,9
Begravnings- och serviceavdelningen	97,1	96,7
Tekniska avdelningen	47,4	48,2
Administrativa avdelningen	31,0	31,0
Kapitaltjänstkostnader	25,4	24,0
Summa kostnader	208,4	206,8
Intäkter		
Avgifter	14,0	14,0
Fonduttag	8,6	8,6
Övrigt	12,5	12,5
Summa intäkter	35,1	35,1
Netto	173,3	171,7

Kyrkogårdsnämndens ekonomi är stark. Budgeten för 2016 innebär en utökad budget med 15 mnkr jämfört med den preliminära budgetramen. Dessa medel är avsedda framför allt till omfattande underhållsarbeten på begravningsplatserna. Vissa underhållsåtgärder kan nu tidigareläggas.

Ersättning till församlingar som förvaltar allmänna och enskilda begravningsplatser

I Stockholm finns det 12 församlingar som förvaltar allmänna begravningsplatser utan att vara huvudman för begravningsverksamheten. Huvudmannen Stockholms kyrkogårdsnämnd får enligt Begravningslagen lämna ett skäligt bidrag till driften till den församling som är innehavare och vill behålla förvaltningen av sin begravningsplats. Huvudmannens anslag till församlingarna utgår från de kostnader församlingarna har för att förvalta sina begravningsplatser/kyrkogårdar. I detta ingår också underhåll av kulturhistoriska värden. Nämnden ger de 12 av stadens församlingar som förvaltar allmän begravningsplats ersättning enligt två huvudprinciper:

- ersättning motsvarande clearingsystemet för de uppgifter som utförs i direkt samband med begravning, d v s upplåtelse av gravplats och gravsättning.
- ersättning för kostnader för att fullgöra myndighetsuppgifter, skötsel av begravningsplatsens allmänna ytor, tillsyn av gravanordningar och underhåll av kulturhistoriskt värdefulla gravanläggningar.

Nämnden ger år 2016 de 12 av stadens församlingar som förvaltar allmän begravningsplats ersättning enligt de förstärkta nivåer som infördes 2015. Församlingarna ska redovisa hur medlen används för att anslag ska utgå kommande år. Förvaltningen kommer att ha en fortsatt dialog med församlingarna om hur extra anslaget för underhåll ska fördelas.

Församling	2016
Rörligt bidrag motsvarande clearing	400
Extra anslag (trädvård, handikappanpassning etc.)	3 338
Adolf Fredriks församling	560
Domkyrkoförsamlingen	424
Engelbrekts församling	254
Farsta församling	298
Gustav Vasa församling	1 090
Hedvig Eleonora församling	280
Hägerstens församling	764
Högalids församling	672
Katarina församling	670
Maria Magdalena församling	454
S:t Johannes församling	688
Västermalms församling	1 108
Totalt	11 000

Investeringar

Investering	Budget 2015	Budget 2016
Järva begravningsplats	10,0	15,0
Skogskrem 3	9,0	0,0
Askgravplatser /utredning	1,5	0,0
Maskiner	3,0	5,0
Bevattning Skogen	5,0	10,0
Bromma utbyggnad	2,5	0,0
Övrigt, energi	4,0	5,0
Summa	35,0	35,0

Investeringsbudgeten består dels av utpekade projekt; ny begravningsplats vid Järva och den nya bevattningsanläggningen vid Skogskyrkogården. Därutöver får nämnden 10 mnkr att använda till övriga projekt. Huvuddelen av dessa medel är uppbokade till utbyte av maskiner, teknikbyten på krematorierna, belysningsåtgärder mm.

Anläggande av nya kistgravkvarter vid Räcksta begravningsplats är ett nödvändigt och omfattande projekt som har kostnadsberäknats till ca 20 mnkr och kan därför inte inrymmas i ordinarie investeringsbudget. Eftersom projektet innebär betydande miljövinster samt effektivisering av mark föreslås att nämnden begär en budgetjustering med 20 mnkr för vattenåtgärder i enlighet med Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus.

Omslutningsförändringar

Nämnden begär omslutningsförändring med 6,6 mnkr.

Kvalitetsarbete

Enheter tar fram kvalitetsgarantier i samråd med avdelningscheferna. Garantierna godkänns av förvaltningschefen och anslås på arbetsplatserna. I samband med uppföljningen av tertialrapport 2 följer alla enheter upp sin verksamhetsplan tillsammans med avdelningschefen och förvaltningschefen.

Det är angeläget att någon av enheterna deltar i stadens kvalitetsutmärkelse 2016. Därför avsätts medel för konsultativt stöd för den enhet som vill vara med och tävla.

Ett systematiskt arbete med att följa upp synpunkter och klagomål utgör grunden för kvalitetsarbetet.

Under 2016 utökas enkätfrågorna i den så kallade Buss-undersökningen att också omfatta medborgarnas uppfattningar om begravningsplatsernas skötsel och upplevelsen av trygghet och rofylldhet.

Övriga frågor

Stockholms kyrkogårdsförvaltning är medlem i Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF). Förbundets rikskonferens genomförs 23-24 maj i Helsingborg med deltagande för såväl förtroendevalda som tjänstemän från Stockholm.

Den 6-7 september genomför Föreningen Sveriges kyrkogårdschefer (FSK) och Svenska kyrkans arbetsgivareorganisation (SKAO) sin årliga konferens kring begravningsverksamheten. Denna gång i Halmstad med deltagande för såväl förtroendevalda som tjänstemän från Stockholm.

Den årliga storstadskonferensen mellan begravningshuvudmännen i Stockholm, Göteborg och Malmö genomförs 19-20 oktober i Stockholm. Kyrkogårdsnämnden är arrangör av konferensen. Nämnden representeras av ordförande och vice ordförande samt förvaltningsledning.

Nämnden är också medlem i den europeiska kyrkogårdsorganisationen ASCE som under hösten håller sitt årliga möte i Dublin med deltagande från Stockholm. Datum är ännu ej fastställt för mötet.

Som förvaltare av världsarvet Skogskyrkogården deltar Stockholm vid såväl den svenska världsarvskonferensen i Luleå 7-9 september (världsarvet Gammelstads kyrkstad) som vid den nordiska konferensen på Island den 20-22 september.

Bilagor

---

1. Plan för upphandling
2. Jämställdhets- och mångfaldsplan 2015-2018
3. Internkontrollplan inklusive risk- och väsentlighetsanalys.
4. Ansökan om budgetjustering med 20 mnkr för vattenåtgärder i enlighet med Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus.